

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Ezer esztendő emlékei a belvárosi templom ivei alatt*

Forrás:

Új Nemzedék

Bp

(Hely)

1923. 12. 28.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

726.5

Hely

Belvárosi templom

"11/19"

Személy

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Ezer esztendő emlékei a belvárosi templom ivei alatt

— Az Új Nemzedék tudósítójától. —

Ha valaki régi könyvekben keresgéli a mai főváros képét, milyen lehetett a régi Pest-Buda, a megfakult metszeten a Duna mellett egy templom néz rá állhatarosan. Mellette, körülötte századról-századra változik a város képe, épületek szöknek a levegőbe, házak tűnnek el, csak a templom strázsái ott méltóságos nyugalommal s nézi a Dunát s a Gellért-hegyet. A forgalmas utcán ma csilingelve fut mellette a villamos s a pesti nép, ha arra jár, nem tudja, hogy ezer esztendő emlékei mellett halad el.

A belvárosi plébánia templom, a piarista rendház melletti egyház, a régi balparti Pestnek a temploma volt. Mert két Pest volt régen. Az egyik a budai oldalon, a mai Tabán környékén, azt akkor Kispestnek hívták. A templom körül az igazi Pest a mai belváros területén feküdt a Kossuth Lajos-utca tájáig a hatvani kapuig, ahol régi időben a városi fal futott a házak körül. A templom, mely egyik legrégebbi és legszebb emléke Budapestnek, a XI. vagy a XII. században épülhetett. Bizonyítéka ennek az, hogy két tornya van s a déli toronyban levő falon románstíliú részletet lehet látni, melynek alkotó részei felül a jellegzetes fűrészfogor, alatta félkörös frizzel. A fal nagy kockakövekből van építve, s egykorú a párkánnyal. A templomnak a tornyai a legrégebbi időben közelebb állottak egymáshoz, mert a párkány, amely most belül van, akkor kívül volt. Egész természetes, hogy a régi templom kisebb volt, mint a mai.

A templom alaprajza olyan lehetett, mint a többi ismert román stílusú templom, mint a jáki, vagy a lébényi. Ez a két tornyos elrendezésből és a párkány formáiból is következtethető. Kezdetben a templomnak valószínű lapos mennyezete volt, a tatárjárás azonban erősen megrongálta a falakat is, úgy hogy teljesen át kellett építeni. Restaurálás alkalmával a templomot kibővítették. Új szentélyt építettek hozzá, de akkor már nem román, hanem csúcsíves stílusban. A szentélynek külön érdekessége, hogy a főoltár körül körüljáró van. Egész természetes, hogy a helyreállítás alkalmával a hajórész is átgotizálták. A török dúlás alatt a templom újra elpusztult. A boltívek beomlottak, a falak megrökkantak. A templomot megint újra kellett építeni s helyreállítása az akkori barokstílusban 1726-ban történt. Az átépítés nemcsak a hajóra, de a toronyra is kiterjedt. Most már megnagyobbított hajórészekhez a tornyokat hozzákomponálták, de a régiek felhasználásával.

A templom nevezetessége a két szép vöröses márványból faragott olasz reneszánsz stílusú szentségtartóház, melyek egyikét Pest városa, másikat Nagyrévi címzetes püspök állíttatta fel. A szentségtartóházak a XVI. század legelejéről valók s hozzájuk fogható emlék Magyarországon csak a pécsi székes-egyházban van.

A templom a legutolsó restaurációi alkalmával új főoltárt kapott, amely a zsolnai gyárnak remek keramikus munkája. A főoltár széles majolikából készült s aranyozott szobrokkal van díszítve. Kisebb műemlékekről lehetne még írni, a templomban van Kray báró generális szép síremléke a XVIII. századból. A generális, Szepességből származott hős katona, a Mária Terézia-rend lovagja volt, úgyhogy ez a síremlék gyönyörű szimbóluma annak a virtusnak, mely a templom körül ezer veszedelem, pusztítás és dúlás közepette megtartotta a magyar világot.

Mikor az Erzsébet-hidat építették, a hid pillérei számára a templom melletti részt földmagasították. Ezzel a templom mintha gödörbe került volna, úgy hogy annak idején nagy hírlapi polemikák keletkeztek miatta s arról is beszéltek, hogy lebontják. Akkor egy amerikai stílusú ötlettel is szolgáltak, hogy a templomot el kellene mozdítani a helyéről és máshol felállítani.

A templom mellett csilingelve, egykedvűen rohan a villamos és senkire gondol rá, hogy a félreállított épület a régi Budapest egyik legrégebbi és legszebb épülete, amelyen minden kis kőcírada, dísz, kőcsipke ezer esztendőről beszél.